

YASHIL MOLIYA: BARQAROR INVESTITSİYALAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR

Xalmatjanov Farxod Maxamatjanovich

Alfraganus universiteti

Iqtisodiyot fakulteti katta o'qituvchisi

Adhamboyev Tohirjon Mirjalol O'g'li

Alfraganus universiteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Yashil moliya zamonaviy iqtisodiyotda eng ilg'or va muhim yo'nalishlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Bu sohaning shakllanishi va rivoji insoniyatning tabiat va resurslarga munosabatini, iqtisodiy yondashuvlarni, investitsiya tamoyillarini tubdan o'zgartirmoqda. Yashil moliya iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlikni uyg'unlashtirgan holda, taraqqiyot yangi bosqichiga asos solib bermoqda. Moliyaviy vositalar va investitsion resurslar faqatgina iqtisodiy samaradorlik uchun emas, balki ekologik va ijtimoiy farovonlik uchun ham yo'naltirilmoqda. Yashil moliya nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilish, balki uzoq muddatli barqaror taraqqiyotga erishish uchun ham juda katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu yo'nalish bo'yicha olib borilayotgan ishlar va ilgari surilayotgan strategiyalar iqtisodiy va ekologik muvozanatga asoslanib, jamiyat hayoti va taraqqiyot yo'llariga yangi mazmun olib kiradi.

Kalit so'zlar: yashil moliya, investitsiyalar, iqtisodiy samaradorlik, jamiyat, moliyaviy barqarorlik, resurslar, jamiyat, kompaniya.

Аннотация: Зелёные финансы признаны одним из самых передовых и важных направлений современной экономики. Формирование и развитие этой

области коренным образом меняет отношение человечества к природе и ресурсам, экономические подходы и принципы инвестирования. Зелёные финансы, сочетая экономическое развитие и экологическую устойчивость, закладывают основу для нового этапа развития. Финансовые инструменты и инвестиционные ресурсы направляются не только на экономическую эффективность, но и на экологическое и социальное благополучие. Зелёные финансы имеют большое значение не только для охраны окружающей среды, но и для достижения долгосрочного устойчивого развития. Проводимая работа и предлагаемые стратегии в этом направлении основаны на экономическом и экологическом балансе, что привносит новый смысл в жизнь и развитие общества.

Ключевые слова: зелёные финансы, инвестиции, экономическая эффективность, общество, финансовая стабильность, ресурсы, общество, компания.

Abstract: Green finance is recognized as one of the most advanced and important directions in the modern economy. The formation and development of this area is fundamentally changing the attitude of humanity to nature and resources, economic approaches, and investment principles. Green finance, combining economic development and environmental sustainability, is laying the foundation for a new stage of development. Financial instruments and investment resources are being directed not only for economic efficiency, but also for environmental and social well-being. Green finance is of great importance not only for environmental protection, but also for achieving long-term sustainable development. The work carried out and the strategies put forward in this direction are based on economic and environmental balance, bringing new meaning to the life and development of society.

Keywords: green finance, investments, economic efficiency, society, financial stability, resources, society, company.

KIRISH

Yashil moliya bugungi kun iqtisodiyotida alohida o‘rin tutadigan eng muhim va zamonaviy yo‘nalishlardan biridir. Yashil moliya tushunchasi iqtisodiy taraqqiyot va moliyaviy faoliyatni atrof-muhitga, tabiat resurslariga va jamiyat manfaatiga mohiyatli tarzda uyg‘unlashtirishni nazarda tutadi. Bu yo‘nalish iqtisodiy manfaatlar va ekologik barqarorlik o‘rtasida muvozanatni ta‘minlashga qaratilgan bo‘lib, yurtimiz va dunyo tajribasida barqaror taraqqiyotga olib keluvchi asosiy omillardan biri sifatida e‘tirof etiladi. Yashil moliya orqali moliyaviy resurslar ekologik toza, energiya samarador hamda ijtimoiy ahamiyatga ega sohalarga yo‘naltiriladi. Bu soha moliya va investitsiya muhitida sifatli o‘zgartirishlar olib kelib, rivojlanishning zamonaviy va samarali poydevorini yaratmoqda. Yashil moliya shunchaki yangi iqtisodiy yondashuv emas, balki inson salomatligi, tabiiy boyliklarni saqlash va kelajak avlodlarga baraka olib keladigan taraqqiyot kafolati hisoblanadi. Shu sababli bugun butun dunyoda yashil moliyaning roli va ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Yashil moliyaning asosiy tamoyillaridan biri moliyaviy investitsiyalarni, iqtisodiy loyihalar va korxonalarni atrof-muhitga eng kam ta‘sir qiladigan, ekologik toza hamda barqaror rivojlanishga ulashadigan tarmoqlarga yo‘naltirishdan iboratdir. Bu yerda asosiy e‘tibor jamiyat, iqtisodiyot va tabiat muvozanatini ta‘minlash, inson salomatligi va farovonligini asrash, atmosferaga chiqadigan zararli moddalarning oldini olishga qaratilgan. Bunday yondashuv natijasida iqtisodiy faoliyat samarador bo‘lishi bilan birga, ekologik muhofazadorlik tamoyillari ham mustahkamlanadi. Investitsiya siyosatida barqarorlik, xavfsizlik, shaffoflik va inson manfaatlari bilan birga, tabiatni muhofaza qilish ham ustuvorlik sifatida qo‘yiladi. Arg‘umatsiz, aqliy asosli, ijtimoiy zamonga mos yondashuv — yashil moliyaning asosiy harakteri sifatida qadrlanmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yashil moliya va barqaror investitsiyalar konsepsiyasining asoslari tobora ko‘proq davlatlar, moliya institutlari va kompaniyalar e‘tiborini tortmoqda. Dunyoda ekologik ofatlarning ko‘payishi, global iqlim o‘zgarishlari, havo va suv ifloslanishi kabi muammolar siyosiy va iqtisodiy qarorlar qabul qilinayotganida birinchi darajali masalaga aylangan. Bu esa, barqaror taraqqiyotga olib keladigan yangi vositalar, mexanizmlar va innovatsiyalarni yaratishga, ularni iqtisodiy faoliyatga keng joriy etishga turtki bermoqda. Shuning uchun, bugun yirik moliyaviy institutlar, banklar, xalqaro tashkilotlar va hatto kichik investitsiya kompaniyalari o‘z faoliyatlarida yashil moliya tamoyillarini asosiy strategiya sifatida qabul qilmoqda. Moliyaviy siyosatning yangi paradigmasi sifatida yashil moliya sarmoyalarni uzoq muddatli ijtimoiy va ekologik farovonlik manbalariga yo‘naltiradi. Yashil moliyaning shakllanishi va rivojlanishida iqtisodiyotning barcha tarmoqlari ishtirok etmoqda. Ishlab chiqarish, energetika, transport va infratuzilma, kommunal xizmatlar va boshqa sohalar barqarorlik mezonlariga e‘tibor qaratib, yangi investitsion loyihalar va dasturlarni amalga oshirmoqda. Bu loyihalar ekologik muhofazadorlik, energiya tejamkorlik, chiqindilarni kamaytirish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga asoslanadi. Natijada, yashil moliyaviy vositalar yordamida jamiyat taraqqiyoti ekologik barqarorlik bilan uyg‘unlashmoqda. Bu holat yirik ishlab chiqarish tarmoqlari, kichik va o‘rta biznes egalarining faoliyatiga ham yangi talab va imkoniyatlarni olib kiradi.[1]

Tizimli islohotlar, zamonaviy qonunchilik va barqarorlik mezonlari joriy etilishi bilan, yashil moliyaning iqtisodiyoti keng imkoniyatlarni yuzaga chiqaradi. Yashil moliya orqali davlat yoki xususiy sektor sarmoyalarni ekologik ahamiyatli loyihalarga jalb etishi, sohani rivojlantirish, atrof-muhitni himoya qilish va natijada aholining hayot sifatini yaxshilash maqsadlariga asoslangan. Demak, barqaror taraqqiyot moliyaviy sektordan yangi yondashuv va javobgarlikni talab qiladi. Sarmoyadorlar va investorlar uchun esa ekologik xavfsizlik, uzoq muddatli iqtisodiy

samaradorlik va sarmoyaning qadrini oshiradigan omillar muhim bo‘lib bormoqda.[2]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Yashil moliya va barqaror investitsiyalar — zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga mos, inson salomatligi va ekologik xavfsizlikni ta’minlab, taraqqiyotni ijtimoiy barqarorlik bilan uyg‘unlashtiruvchi vosita bo‘lib xizmat qiladi. Moliyaviy sektor innovatsion mahsulotlar yaratib, yangi investitsion platformalar va zamonaviy yechimlar asosida iqtisodiy faoliyatni rivojlantiradi. Bu jarayonlarda ilmiy izlanishlar, raqamli texnologiyalar va ilg‘or tajribalar alohida ahamiyat kasb etadi. Yashil moliya iqtisodiyotda faollikni oshirish, ekoinfratuzilmani yaxshilash va atrof-muhit sofligini saqlashga xizmat qilmoqda. Bunday mexanizmning samaradorligi uchun davlat siyosati, moliyaviy va investitsion muhit, aholining ekomadaniyati va jamiyatning ekologik ong darajasi muhim rol o‘ynaydi. Shu sababdan, davlat institutlari qatorida banklar, moliya tashkilotlari, korporatsiyalar va notijorat tashkilotlar tomonidan ekologik va barqaror moliyaviy siyosat yuritilishi, normativ bazaning takomillashtirilishi, moliyaviy rag‘batlantirish qayta ko‘rib chiqilishi zarur. Zamonaviy bilim va ilg‘or tajribalardan samarali foydalanish esa sektorda sifat o‘zgarishi, ekologik taraqqiyot va barqarorlik sari yangi qadamlar bo‘lishiga sabab bo‘ladi.[3]

Yashil moliya haqida to‘xtalganda, xorijiy yoki milliy moliyaviy institutlar tomonidan amalga oshirilayotgan loyihalar doirasidan chetga chiqib bo‘lmaydi. Xalqaro hamjamiyat, davlatlararo tashkilotlar va moliyaviy hamkorlik natijasida yangi standartlar, ilg‘or siyosiy va moliyaviy mexanizmlar joriy qilinmoqda. Innovatsion moliyaviy mahsulotlar, onlayn platformalar, davlat-xususiy sheriklik loyihalarida yashil moliya prinsipi va barqarorlik o‘z aksini topmoqda. Sektor rivojida ilmiy tadqiqotlar, texnik jihatdan ilg‘or g‘oyalar va texnologik yangiliklar asosiy rol o‘ynaydi. Yashil moliya joriy etilayotgan sohalarda energiya samaradorligi, chiqindi va resurslarni kamaytirish, ekologik infratuzilmalarni

takomillashtirish asosiy maqsad sifatida qaralmoqda. Yashil moliya va investitsiyalar ijtimoiy mas'uliyat, barqarorlik va ochiqlik tamoyillariga tayanadi. Bu jarayonda investorlarning atrof-muhitga do'stona bo'lgan yondashuvi, ekologik loyihalar va tarmoqlarga bo'lgan ishonchi oshadi. Investorlar loyihalardan nafaqat iqtisodiy foyda olish, balki barqaror va xavfsiz kelajak uchun ulkan hissa qo'shish imkoniyati borligini ko'radi. Aholining ekologik ong darajasi oshgani sari moliyaviy vositalarga ehtiyoj, talab va ishonch kuchayadi. Natijada, jamiyat asta-sekin barqaror taraqqiyot sari yo'naladi.[4]

Yashil moliyaning iqtisodiy va ekologik jihatlari o'zaro chambarchas bog'liq. Moliyaviy resurslarni samarali va oqilona taqsimlash, ularni barqaror loyihalarga yo'naltirish orqali jamiyatda ekologik muhofazadorlik prinsipi mustahkamlanadi. Bu esa, uzoq muddatda iqtisodiy taraqqiyot, ijtimoiy farovonlik va tabiiy boyliklarni asrab-avaylash imkonini oshiradi. Yashil moliya, yuqori samarali moliyaviy taqsimot va investitsiya oqimlarini yuzaga chiqaradi. Zamonaviy iqtisodiy munosabatlarning barqarorlik, ijtimoiy manfaat va insonga hurmat tamoyillariga mosligi esa yangi taraqqiyot bosqichini belgilaydi. Yashil moliya va barqaror investitsiyalarning global miqyosda jadal rivojlana borayotgani iqtisodiyot tarmoqlari va davlatlar raqobatbardoshligi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Bu yo'nalishda olib borilayotgan islohotlar nafaqat zamonaviy iqtisodiy faoliyat, balki jamiyatning har bir a'zosi uchun yaxshilanishga zamin bo'ladi. Taraqqiyot va boylikka intilayotgan zamonda faqat qisqa muddatli foyda emas, balki uzoq muddatli barqarorlik, ijtimoiy manfaat va tabiatni asrab-avaylash asosiy qadriyatga aylanmoqda. Demak, yashil moliya nafaqat moliya sektori uchun, balki umuman jamiyat refleksi, taraqqiyot modeli sifatida muhim o'rin egallaydi.[5]

Yashil moliyaviy va investitsion mexanizmlar orqali barqaror taraqqiyot, mamlakatlar va jamiyatlar taraqqiyotiga innovatsion yo'llar ochiladi. Sarmoyalarni ekologik toza, ijtimoiy ahamiyatga ega sohalarga jalb qilish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish, barqaror infratuzilmani rivojlantirish imkoniyati tug'iladi. Shu

orqali, iqtisodiy faoliyat, investitsion muhit va jamiyat ruhiyati yangilanadi. Moliyaviy sektor, davlat boshqaruvi, xususiy korxonalar va fuqarolar o'rtasidagi hamkorlik yangi taraqqiyot bosqichiga ko'tariladi. Yashil moliyaviy mahsulotlar va dasturlarning joriy etilishi jamiyatda ekologik me'yor, axloqiy va iqtisodiy qadriyatlarning mustahkamlanishiga olib kelmoqda. Yangi yondashuv, moliyaviy vositalar va mahsulotlarning yuzaga chiqishi, zamonaviy investitsiya siyosatining shakllanishi orqali iqtisodiyotni ekologik muhofaza asosida rivojlantirish mumkin. Innovatsion texnologiyalar, ilg'or tajribalar va barqaror strategiyalar iqtisodiyotda yangi taraqqiyot ufqlarini ochadi. Ushbu tamoyillardan voz kechmagan holda, insoniyat zamonaviy taraqqiyot sari olg'a intiladi va inson salomatligi, tabiat tozaligi, iqtisodiy barqarorlik yangi bosqichlarga ko'tariladi. Yashil moliya va barqaror investitsiyalar iqtisodiyot, jamiyat hamda tabiat uchun muhim vosita sanaladi. Ushbu yondashuv innovatsion mahsulotlar va xizmatlarni rivojlantirish, ekologik infratuzilma va barqaror tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash, aholi va jamiyat farovonligini oshirish uchun keng imkoniyatlarni yaratadi. Moliyaviy intizom, ijtimoiy mas'uliyat va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish natijasida iqtisodiy taraqqiyot, barqarorlik va ekologik xavfsizlik yangi bosqichga ko'tariladi. Natijada, nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlar, balki aholi salomatligi, ona tabiat, jamiyat ruhiyati va manfaatlari ham e'tiborga olinadi.[6]

Yashil moliyaning istiqboli kelajak uchun keng va cheksizdir. Zamonaviy texnologiyalar, barqaror infratuzilma, yashil energiya manbalari, ekologik jihatdan toza ishlab chiqarish va xizmatlar sohasida olib borilayotgan islohotlar jamiyat hayotini sifat jihatdan o'zgartiradi. Yashil moliya yangi bosqichda-moliyaviy barqarorlik, ekologik xavfsizlik va tabiatni muhofaza qilish tamoyillariga asoslanadi. Bu sohada olib borilayotgan chora-tadbirlar ijtimoiy manfaatlar, iqtisodiy samaradorlik va zamonaviy innovatsiyalarning uyg'unlashuvi orqali natija beradi. Jamiyat taraqqiyotida yangi model — yashil iqtisodiyot va yashil moliya yetakchi o'rinni egallaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yashil moliya va barqaror investitsiyalar zamonaviy taraqqiyotning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu konsepsiya nafaqat iqtisodiy o'sish va zamonaviy investitsiya jarayonlarining poydevori, balki ekologik xavfsizlik, ijtimoiy manfaat va inson qadriyatlarining mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Yashil moliya barqaror infratuzilma, ekologik muhofaza va innovatsion moliyaviy mahsulotlarni rivojlantirish orqali iqtisodiyotda sifat va barqarorlikka erishishda asosiy vosita sanaladi. Ushbu sohaning yanada kengayishi va taraqqiyoti kelgusida insoniyat manfaatlari va taraqqiyoti uchun mustahkam kafolat, ijtimoiy farovonlik va ona tabiatning beg'uborligini saqlashning muhim asosi bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Po'latova Saodat Voxid qizi, Yashil moliya tushunchasi va uning xalqaro moliya tizimidagi o'rni, Zamonaviy dunyoda ilm – fan va texnologiya konferensiya, 2023, 1 – son, 6 – b.
2. Iqtisodiyot va Moliya vazirligi, Yashil iqtisodiyotni rivojlantirish sohasi bo'yicha amalga oshirilgan ishlar, 2023, 6 – b
3. Qodirov, A., & To'xtayev, N. (2022). Barqaror moliyaviy tizimlar va yashil investitsiyalar: nazariya va amaliyot. Toshkent moliya instituti ilmiy jurnali, (1), 45–53.
4. Xolmatova, D., & Sharipov, B. (2023). Yashil iqtisodiyot va ekologik investitsiyalarni moliyalashtirish yo'llari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, (1), 34–40.
5. Farhad Taghizadeh-Hesary, Naoyuki Yoshino, Sustainable Solutions for Green Financing and Investment in Renewable Energy Projects, ResearchGate, 2020, 19 – p.
6. Begmatova Shaxlo Faxriddin qizi, Yashil iqtisodiyotda investitsiya samaradorligini oshirish: barqaror o'sish strategiyasi va imkoniyatlari, International journal of recent scientific researcher's theory, 2024, 7 – b.